

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503) อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านแคน(วันครู 2503) และเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านแคน(วันครู 2503) โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3
2. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3
3. สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ก่อน และ หลังการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3

1. สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม

ในการสำรวจสภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โดย ผู้วิจัย ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 10 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 185 คน (นักเรียนประเมินตนเอง) ผู้ปกครอง จำนวน 30 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน เป็นผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามสำรวจ เพื่อประเมิน สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ปรากฏผลสำรวจดังตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 2 สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านแคน (วันครู 2503)
ระยะที่ 1 (ก่อนการดำเนินการ)

รายการสำรวจ สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีความกตัญญูตเวที	3.72	0.28	มาก
2. มีความประหยัด	3.50	0.24	ปานกลาง
3. มีความซื่อสัตย์	3.63	0.33	มาก
4. มีวินัย	3.75	0.23	มาก
โดยรวม	3.65	0.27	มาก

หมายเหตุ รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข

จากตาราง 2 จะเห็นว่า การสำรวจสภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมด้านความกตัญญูตเวที มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.72 ระดับพฤติกรรม มาก พฤติกรรมด้านความประหยัด มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.50 ระดับพฤติกรรม ปานกลาง พฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.63 ระดับพฤติกรรม มาก พฤติกรรมด้านความมีวินัย และความรับผิดชอบ มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.75 ระดับพฤติกรรม มาก และพฤติกรรมโดยรวมทุกด้าน มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.65 ระดับพฤติกรรม มาก

2. สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จากการสัมภาษณ์และสังเกต

จากการสัมภาษณ์นักเรียน ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และสังเกตนักเรียน โดยครูผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัย ในพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ในด้าน ความกตัญญูตเวที ความประหยัด ความซื่อสัตย์ และความมีวินัย มีข้อค้นพบ ดังนี้

2.1 ด้านความกตัญญูตเวที

“...นักเรียนส่วนมากไม่แสดงความเคารพ เชื้อฟิง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ไม่ไหว้ เวลา ก่อนจะมาโรงเรียน และหลังจากกลับจากโรงเรียน....”

(ผู้ปกครองนักเรียน : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยเต็มใจ ช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่ควรเพราะห่วงแต่เรื่องการเล่นมากกว่า...”

(กรรมการสถานศึกษา : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนส่วนหนึ่งไม่ค่อยเคารพเชื่อฟังครู ไม่แสดงควมมีน้ำใจ เวลาเห็นครูหัวของหนักหรือถือของหลายอย่าง และเวลาเดินผ่านครูไม่แสดงควมเคารพ ไม่มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน...”

(ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

2.2 ด้านความประหยัด

“...นักเรียนบางคนชอบใส่เครื่องประดับมาโรงเรียน และบางคนยังพกโทรศัพท์มือถือมาโรงเรียนด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเลยสำหรับนักเรียน...”

(ผู้ปกครองนักเรียน : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนบางคนเมื่อเปิดก๊อกน้ำ เปิดสวิตซ์ไฟใช้แล้ว ไม่ปิดก๊อกน้ำ ไม่ปิดสวิตซ์ไฟ เดินหนีไปเลย...”

(ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

“...นักเรียนบางส่วนไม่ค่อยช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน รู้จักแต่ใช้ แต่ไม่รู้จักเก็บ...”

(กรรมการสถานศึกษา : สัมภาษณ์)

2.3 ด้านความซื่อสัตย์

“...นักเรียนบางคนเวลาทำความคิด ชอบพูดโกหก ไม่ยอมรับความจริง และชอบขโมยเงิน สิ่งของ ของครูและเพื่อนเป็นประจำ...”

(ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนบางส่วนมาโรงเรียนไม่ค่อยตรงเวลา ส่วนมากจะมาสาย เวลาส่งงานที่ครูสั่งก็ไม่ค่อยทันเวลา เวลาทำกิจกรรมก็มักไม่ค่อยช่วยเพื่อนทำเท่าไร...”

(ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

“...นักเรียนบางคนไม่รักษาคำพูดของตัวเอง เช่น สัญญากับผู้ปกครองว่า จะไม่ไปเที่ยวเวลากลางคืนโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ก็ไปปฏิบัติตาม ขอบหนี้ย่เที่ยวเป็นประจำ...”

(ผู้ปกครอง : สัมภาษณ์)

2.4 ด้านความมีวินัย

“...นักเรียนส่วนมากเวลาไปซื้ออาหาร หรือรับบริการต่าง ๆ ไม่ค่อยเข้าคิว ชอบแย่งกันซื้อ แย่งกันรับบริการ ครูต้องคอยบอกตลอดเวลา...”

(ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

“...นักเรียนชายบางส่วน ไม่ชอบเอาเสื้อเข้าข้างใน ใส่รองเท้าไม่ถูกระเบียบ ไม่ชอบใส่ถุงเท้า ไม่ใส่เข็มขัดมาโรงเรียน...”

(กรรมการสถานศึกษา : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนหญิงบางคน ชอบไว้ผมยาว ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของโรงเรียน...”

(ผู้ปกครอง : สัมภาษณ์)

จากสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้นำเสนอพฤติกรรมการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม เข้าเสนอต่อที่ประชุมครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นและพิจารณาร่วมกัน เห็นว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 4 ด้าน ที่ควรได้รับการแก้ไข และที่ประชุมได้มีมติ ให้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

1. กลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา
2. กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์
3. กลยุทธ์การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า และการเคารพกัน
4. กลยุทธ์การเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ

ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหา พฤติกรรมนักเรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่ได้จากการสำรวจพฤติกรรมในระยะที่ 1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเห็นว่า พฤติกรรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีพฤติกรรมโดยรวมยังไม่น่าพอใจ ยังเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จึงวางแผนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยกำหนดพฤติกรรมที่ต้องพัฒนา แยกเป็นรายด้านจากการสำรวจจากแบบสอบถาม ตามลำดับความสำคัญของปัญหาจากมากไปหาน้อย ดังนี้ พฤติกรรมด้านความประหยัด มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.50 ระดับพฤติกรรม ปานกลาง พฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.63 ระดับพฤติกรรม มาก ด้านความกตัญญูกตเวที มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.72 ระดับพฤติกรรม มาก พฤติกรรมด้าน

ความมีวินัยและความรับผิดชอบ มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.75 ระดับพฤติกรรม และ พฤติกรรมโดยรวมทุกด้าน มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.65 ระดับพฤติกรรม มาก ซึ่งผู้วิจัย ได้นำผลการสำรวจเข้าที่ประชุมเพื่อวางแผนพัฒนา โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินการ ใช้ การดำเนินงานที่เป็นระบบ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. กลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา

1.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้กลยุทธ์ การเข้าค่ายบริหารจิต เจริญปัญญา ซึ่งดำเนินการดังนี้

1.1.1 ขั้นวางแผน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน และปัญหา จากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และสัมภาษณ์ ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประชุมปรึกษาหารือ สนทนา ระดมความคิด เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา วางแผนปฏิบัติการ ดังนี้

- 1) ประชุมคณะครูเพื่อรับทราบปัญหา และความต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่ประชุมกำหนดกลยุทธ์โดยใช้กิจกรรมเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา เพื่อพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมายคือ ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 90 คน ระยะเวลา ระหว่าง วันที่ 30 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2551 ณ วัดป่าหนองโม่ง ตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกต และ แบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ ระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2551 ณ วัดป่าหนองโม่ง ตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา และประชุม คณะกรรมการ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และปฏิทินการปฏิบัติงาน กำหนดเนื้อหาในแต่ละวัน
- 3) ติดต่อประสานงานกับพระวิทยากร ที่จะนำฝึกปฏิบัติและให้ความรู้ จาก วัดป่าหนองโม่ง ตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด และประสานงานกับเจ้า อวาสวัดป่าหนองโม่ง เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่ ในการจัดกิจกรรมเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา
- 4) ประชุมนักเรียนเพื่อรับทราบแนวทางปฏิบัติ และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ใน การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา
- 5) นำนักเรียนเข้าค่ายตามกำหนดการและปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด
- 6) ประเมินผลพฤติกรรมนักเรียนก่อนเข้ารับการเข้าค่ายและหลังเข้ารับการ เข้าค่าย
- 7) สรุปผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.1.2 ชั้นปฏิบัติ และชั้นสังเกต ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จัดกิจกรรมตามแผน และระยะเวลาที่กำหนดในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ตามแผนที่กำหนดกลยุทธ์ไว้ ดังนี้

กลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 210 คน ระยะเวลา ระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม 2551 ถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2551 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย นำนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา ใช้เวลาในการเข้าค่าย จำนวน 3 วัน 2 คืน ได้กำหนดหลักสูตร ขอบเขตเนื้อหาการฝึกอบรม ดังตาราง ในภาคผนวก ง

ในการจัดอบรมในครั้งนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ตามตารางการอบรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 90 คน ให้ความสนใจ ตั้งใจรับการอบรมเป็นอย่างดี ครูผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยก็ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และผู้วิจัยได้รายงานผลการเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญาให้ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้เกี่ยวข้อง ได้รับทราบความก้าวหน้า และจะได้ติดตามความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เมื่อกลับมาปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนต่อไป

ส่วนคณะวิทยากรได้ปฏิบัติหน้าที่ตลอดระยะเวลา 3 วัน 2 คืน อย่างเต็มที่ ได้สังเกตพฤติกรรม เมื่อพบพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ก็ได้เสนอแนะให้แก่ใจพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทันที มีการสอบถามความรู้ ความเข้าใจ การรวมกลุ่ม การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และยกตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างและตรวจผลงานการเขียนไปรษณียบัตรของนักเรียน ส่วนนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในหลักธรรมเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี การฝึกตนให้เป็นคนดี มากขึ้นตามลำดับ

1.1.3 การสะท้อนผลการเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์อบรม จากการประเมินการเข้าค่าย บันทึกความคิดเห็นและประเมินหลังการเข้าค่าย ได้นำเสนอข้อมูลที่รวบรวม มาวิเคราะห์ตีความ สรุปผลจากข้อมูลการสังเกตการณ์อบรม พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคน มีความตั้งใจ ให้ความสนใจร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมที่วิทยากรมอบหมาย มีการปฏิบัติตามคำสั่ง กล่าวแสดงความคิดเห็น จากการประเมินรายงานผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 หลังการเข้าค่ายบริหารจิตเจริญปัญญา จากผู้ร่วมวิจัยโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผลปรากฏ ดังนี้

ด้านความกตัญญูกตเวที

“...นักเรียนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดร้องไห้ บอกพระวิทยากร บอกคุณครูว่า คิดถึงแม่...รักแม่ บางคนมีความรู้สึกคิดถึงคุณพ่อ คุณแม่มาก เพราะท่านได้เสียไปแล้ว อยากกลับบ้าน

ไปกอดแม่...เมื่อพระอาจารย์ให้ความรู้เกี่ยวกับพระคุณแม่ โดยให้ดูวีดีทัศน์และภาพต่าง ๆ เกี่ยวกับพระคุณแม่ในวันอบรม และได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระคุณของแม่... ถ้าเพิ่มเวลาปฏิบัติธรรมให้มากขึ้นจะเป็นการดีมาก... เมื่อกลับจากการอบรม ผู้ปกครองเล่าให้ฟังว่า นักเรียนช่วยงานบ้านพ่อแม่มากขึ้น ความเอาแต่ใจ บอกไม่ค่อยเชื่อฟังลดลงมาก จะเดินมาไหว้แม่พ่อทุกครั้ง ก่อนจะมาโรงเรียนและหลังจากกลับโรงเรียน....”

(1 สิงหาคม 2551 : บันทึกของผู้ร่วมวิจัย)

ด้านความประหยัด

“...นักเรียนในแต่ละห้อง ร้อยละ 65 เก็บเงินฝากครูประจำชั้น ตามโครงการธนาคารโรงเรียน หลังการอบรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญา นักเรียนฝากเงินตามโครงการเพิ่มมากขึ้นเป็นร้อยละ 85 และมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ รู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า เรื่องการใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้า ยังลืมนปิดน้ำ ปิดไฟฟ้า แต่โดยภาพรวมดีขึ้นมาก...”

(14 สิงหาคม 2551 : บันทึกของผู้ร่วมวิจัย)

ด้านความซื่อสัตย์

“...นักเรียนมีความตั้งใจเรียนดีขึ้น มีความซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น การเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง การลอกการบ้านลดลงมาก นักเรียนเมื่อเก็บสิ่งของได้ จะมาแจ้งให้ครูประกาศหาเจ้าของเพิ่มมากขึ้น...”

(19 สิงหาคม 2551 : บันทึกของผู้ร่วมวิจัย)

ด้านความมีวินัย

“...นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจ ในการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติตามระเบียบตามปฏิทินการเข้าค่ายเป็นอย่างดี กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม หลังการเข้าค่าย นักเรียนมีกิริยาเรียบร้อยดีขึ้น ทำงานเป็นระเบียบ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มาโรงเรียนทันตามเวลาที่กำหนด ถ้าเพิ่มระยะเวลาอบรมเป็น 4 คืน 5 วัน จะดีมาก...”

(22 สิงหาคม 2551 : บันทึกของผู้ร่วมวิจัย)

สรุปผลการดำเนินกลยุทธ์การเข้าค่ายบริหารจัดการจิตเจริญปัญญา ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมสะท้อนผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจ ประพฤติปฏิบัติตน มีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น คือ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกในพฤติกรรมด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัยในทางที่ดีทุกพฤติกรรม สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ตามระเบียบของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ลดลงมาก มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันมากขึ้น มีความรับผิดชอบ

งานที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนได้มากขึ้น ผลงานสำเร็จเห็นได้ชัดเจน ทำให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากชุมชน และชุมชนให้ความร่วมมือกับภารกิจของสถานศึกษามากขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาและข้อเสนอแนะ คือ ระยะเวลาในการอบรมยังน้อยเกินไป ควรเพิ่มระยะเวลาอบรมเป็น 4 คืน 5 วัน และควรเพิ่มเวลาในการปฏิบัติธรรมให้มากขึ้น

2. กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์

2.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้กลยุทธ์ การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์

ในการจัดกิจกรรม การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัญหาจากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ ประชุมปรึกษาหารือ ระดมความคิด เพื่อกำหนดกลยุทธ์วางแผนในการพัฒนา ดังนี้

2.1.1 ชั้นวางแผน

1) ประชุมคณะครู ผู้ร่วมวิจัย และนักเรียน เพื่อรับทราบปัญหา และความต้องการในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินกิจกรรม จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและ ผู้รับผิดชอบ

3) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ติดต่อประสานกับพระวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ จากวัดในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน

4) ประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และพระวิทยากร เพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติ ในแต่ละสัปดาห์

5) ดำเนินการตามปฏิทินการดำเนินงาน

6) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมว่า ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่ และรายงานผลการปฏิบัติกิจกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.1.2 ชั้นการปฏิบัติ และชั้นสังเกต การดำเนินงานกลยุทธ์ การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับหัวข้อที่จะนำกลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ โดยกำหนดเนื้อหา วัน เวลา การปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ ระยะเวลาระหว่าง วันที่ 16 พฤษภาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์

2552 โดยนิมนต์พระวิทยากรจากวัดป่าสามัคคีบ้านแคน วัดบึงแคน มาให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติธรรม บางครั้งก็ให้ผู้วิจัยหรือผู้ร่วมวิจัยเป็นวิทยากร กิจกรรมหลักคือ ในช่วงโม่งสุดท้ายของวันสุดท้าย ของทุกสัปดาห์ นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 90 คน มาพร้อมกันที่หอประชุม จากนั้นจะรับศีล ห้า จากพระวิทยากร สวดมนต์ทำวัตรเย็น เดินจงกรม นั่งสมาธิ ฟังพระธรรมเทศนาจากพระ วิทยากร

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกผล จากการสังเกต การ สัมภาษณ์ ซึ่งนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรม และรับเอาคำสั่งสอนจาก พระวิทยากร จากคณะครู เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนต่อไป

2.1.3 ขั้นสะท้อนผล ผลการดำเนินกลยุทธ์ การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ หลังจากที่ได้ดำเนินกลยุทธ์ การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวัน สุดท้ายของสัปดาห์ ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน ทางพระพุทธศาสนา สามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติกรเดินจงกรม การทำสมาธิ ทำให้นักเรียนมีสติ มีสมาธิ มีปัญญาเพิ่มขึ้น พฤติกรรม การปฏิบัติด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัย ปรับเปลี่ยนไป ในทางที่ดีขึ้นมาก มีการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อมต่อมตน การทะเลาะวิวาท ลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากการรายงานของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ ดีขึ้น ดังนี้

ด้านความกตัญญูกตเวที

“...นักเรียนให้ความเคารพเชื่อฟัง พ่อ แม่ ผู้ปกครองดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก บอกอะไรก็ ทำตามอย่างเต็มใจ...”

(ผู้ปกครอง : สัมภาษณ์)

ด้านความประหยัด

“...นักเรียนรู้จักรักษาสมบัติของโรงเรียน ไม่ทำลายเหมือนเมื่อก่อน รู้จักประหยัดน้ำ ประหยัดไฟฟ้า สังเกตได้จากจะปิดน้ำ ปิดไฟทันทีที่เลิกใช้ มีการฝากออมทรัพย์มาก ขึ้น...เวลา สวดมนต์ไหว้พระถ้าเสี่ยงดังกว่านี้จะดีมาก...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

ด้านความซื่อสัตย์

“...นักเรียนมีการขอโทษเมื่อทำผิด และไม่ทะเลาะวิวาทกัน สิ่งของไม่หายเหมือนแต่ ก่อน เกือบของได้ก็นำส่งครูประกาศหาเจ้าของ นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นมาก...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

ด้านความมีวินัย

“...นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลาทำกิจกรรมที่รับผิดชอบ มาโรงเรียนแต่เช้า เดินผ่านครู จะทำความเคารพด้วยความเต็มใจ พูจจาสุภาพ พูคคำหยาบน้อยลง...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

“...นักเรียนตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมดี มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ควบคุมตนเองได้ดี ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ดี ตอนแรกไม่ค่อยเต็มใจ แต่ต่อมาก็ดีขึ้นมาก...”

(พระวิทยากร : สัมภาษณ์)

สรุปผลการดำเนินกลยุทธ์ การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต ทุกวันสุดท้ายของ สัปดาห์ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมสะท้อนผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจ ประพฤติปฏิบัติตน มีคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และชุมชน มีสมาธิ มีสติ มีปัญญาเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกในพฤติกรรมด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัยในทางที่ดีทุกพฤติกรรม สะท้อนให้เห็นว่านักเรียน กลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาและข้อเสนอแนะ คือวิทยากรที่เป็นพระบางสัปดาห์ก็ไม่ว่าง ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้แก้ปัญหาโดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทำให้นักเรียนไม่เบื่อในการเข้าร่วมกิจกรรม และนักเรียนบางส่วนอ่านหนังสือไม่คล่อง ทำให้การสวดมนต์ไหว้พระไม่ค่อยเสียงดังเท่าที่ควร ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้แก้ปัญหาโดยให้นักเรียนไปหัดอ่านที่บ้านหรือเมื่อมีเวลาว่าง

3. กลยุทธ์การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า และการเคารพกัน

3.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้กลยุทธ์ การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเคารพกัน

ในการจัดกิจกรรม การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเคารพกัน ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัญหาจากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ ประชุมปรึกษาหารือ ระดมความคิด เพื่อกำหนดกลยุทธ์วางแผนในการพัฒนา ดังนี้

3.1.1 ชั้นวางแผน

- 1) ประชุมคณะครู ผู้ร่วมวิจัย และนักเรียน เพื่อรับทราบปัญหา และความต้องการในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินกิจกรรม จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ

3) ประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย เพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติ ในแต่ละวัน

5) ดำเนินการตามปฏิทินการดำเนินงาน

6) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมว่า ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่ และรายงานผลการปฏิบัติกิจกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

3.1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ และขั้นสังเกต การดำเนินงานกลยุทธ์ การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเคารพกัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับหัวข้อที่จะนำกลยุทธ์การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเคารพกัน โดยกำหนดกิจกรรม วัน เวลา การปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ ระยะเวลาระหว่าง วันที่ 16 พฤษภาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 โดยทุกเช้าหลังจากที่นักเรียนทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) ประธานนักเรียนสั่งให้นักเรียนแต่ละห้องหันหน้าเข้าหากัน แล้วพนมมือขึ้นเพื่อไหว้ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการเคารพกัน ประธานนักเรียนให้สัญญาณเพื่อทำความเคารพกัน

2) ประธานนักเรียนสั่งให้นักเรียนระดับประถมศึกษาทุกห้อง หันหน้ามาหาพี่มัธยมแล้วพนมมือขึ้น เพื่อเคารพพี่มัธยมและพี่มัธยมทุกคนก็ยกมือรับไหว้น้องประถม ประธานนักเรียนให้สัญญาณเพื่อทำความเคารพพี่มัธยม

3) ประธานนักเรียนสั่งให้นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกห้อง หันหน้ามาหาพี่ประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วพนมมือขึ้น เพื่อเคารพพี่ประถมศึกษาปีที่ 6 และพี่ประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนก็ยกมือรับไหว้ ประธานนักเรียนให้สัญญาณเพื่อทำความเคารพพี่ประถมศึกษาปีที่ 6

4) ประธานนักเรียนสั่งให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทุกห้อง หันหน้ามาหาพี่มัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วพนมมือขึ้น เพื่อเคารพพี่มัธยมศึกษาปีที่ 3 และพี่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนก็ยกมือรับไหว้ ประธานนักเรียนให้สัญญาณเพื่อทำความเคารพพี่มัธยมศึกษาปีที่ 3

5) ประธานนักเรียนเชิญคุณครูทุกคนที่หน้าเสาธงเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้ทำความเคารพ

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกผล จากการสังเกต การสัมภาษณ์ ซึ่งนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรม และนักเรียนได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อไป

3.1.3 **ขึ้นสะท้อนผล ผลการดำเนินกลยุทธ์ การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเคารพกัน** หลังจากที่ได้ดำเนินกลยุทธ์ ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตนมากขึ้น รู้จักทำความเคารพคุณครู คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ปกครอง พฤติกรรมการปฏิบัติด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัย ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นมาก มีการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน การทะเลาะวิวาทลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากการรายงานของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ดังนี้

ด้านความกตัญญูกตเวที

“...นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนมาก ให้ความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง เวลาเดินผ่านครูจะทำความเคารพโดยยกมือไหว้ ไม่เหมือนเมื่อก่อนนักเรียนจะเดินผ่านไปเลย นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีอย่างน่าพอใจ...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สัมภาษณ์)

ด้านความประหยัด

“...นักเรียนรู้จักช่วยงานบ้านมากยิ่งขึ้น ไม่ไปเที่ยวเหมือนเมื่อก่อน รู้จักซักเสื้อผ้า รีดผ้า เงินให้ใช้เท่าไรก็เอาเท่านั้น รู้จักหาเงินโดยการรับจ้างเกี่ยวข้าว เพื่อนำเงินไปใช้ในกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่จำเป็น ทำให้ครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก...”

(ผู้ปกครอง : สัมภาษณ์)

ด้านความซื่อสัตย์

“...การลักขโมยลดลงมาก เพราะนักเรียนมีจิตใจที่อ่อนโยนมากยิ่งขึ้น ชอบพูดเรื่องที่เป็นสาระมีประโยชน์ การลอกการบ้านลดลงแต่จะเป็นการถามมากกว่า นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นมาก...ถ้าให้นักเรียนปฏิบัติโดยการเคารพรุ่นพี่ทุกชั้นจะดีมาก...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

ด้านความมีวินัย

“...นักเรียนจะมาโรงเรียนแต่เช้า การแต่งกายเป็นระเบียบ ผมไม่ยาวเหมือนเมื่อก่อน นื่องให้ความเคารพรุ่นพี่ เวลาน้องเดินผ่านรุ่นพี่จะทำความเคารพโดยการยกมือไหว้ ซึ่งเป็นภาพที่งดงามมาก...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

สรุปผลการดำเนินกลยุทธ์ การการไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเคารพกัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชมสะท้อนผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดี มีสัมมา

การวะ มีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และ ชุมชน มีสมาธิ มีสติ มีปัญญาเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกในพฤติกรรม ด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัยในทางที่ดีทุกพฤติกรรม สะท้อน ให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น ปัญหาและ ข้อเสนอแนะคือเมื่อเริ่มดำเนินกิจกรรม นักเรียนจะอายุไม่กล้าปฏิบัติกิจกรรม ระยะเวลาต่อมา นักเรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ถ้ามีเวลามากควรให้นักเรียนรุ่นน้อง ได้ทำความเคารพ รุ่นพี่ทุกชั้นจะดีมาก

4. กลยุทธ์การการเดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ

4.1 ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้กลยุทธ์ การการเดินแถวเข้าห้อง อย่างมีสติ

ในการจัดกิจกรรม การการเดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัญหาจากการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ ประชุมปรึกษาหารือ ระดมความคิด เพื่อกำหนดกล ยุทธ์วางแผนในการพัฒนา ดังนี้

4.1.1 ชั้นวางแผน

- 1) ประชุมคณะครู ผู้ร่วมวิจัย และนักเรียน เพื่อรับทราบปัญหา และ ความต้องการในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และจัดประชุมคณะกรรมการ ดำเนินงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินกิจกรรม จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบ
- 3) ประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย เพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะ ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายปฏิบัติ ในแต่ละวัน
- 5) ดำเนินการตามปฏิทินการดำเนินงาน
- 6) ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมว่า ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่ และรายงานผลการปฏิบัติกิจกรรมให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.1.2 ชั้นการปฏิบัติ และชั้นสังเกต การดำเนินงานกลยุทธ์ การการเดินแถว เข้าห้องอย่างมีสติ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับหัวข้อที่จะนำ กลยุทธ์การการเดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ โดยกำหนดกิจกรรม วัน เวลา การปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ปฏิบัติกิจกรรม ระยะเวลาระหว่าง วันที่ 16 พฤษภาคม 2551 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2552 โดยทุกเช้าหลังจากที่นักเรียนทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ดำเนินกิจกรรมคือ เมื่อนักเรียนทำกิจกรรม การไหว้ การเคารพผู้อาวุโสกว่า การเคารพกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักเรียนจะเดินเข้าห้องเรียน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะให้นักเรียนเดินอย่างมีสติจนถึงห้องเรียน โดยให้นักเรียนท่องบทพุทธคุณในใจไปเรื่อย ๆ หรืออาจให้นักเรียนท่อง สุภาสิตคำสอน คติธรรม บางวันก็ให้นักเรียนกำหนดอริยาบถการเดิน คือการกำหนด ขวาข้าง หนอ ซ้ายข้างหนอ ทำอย่างนี้ทุกวัน

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกผล จากการสังเกต การ สัมภาษณ์ ซึ่งนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรม และมีการพัฒนาที่ดีขึ้นมา

4.1.3 ชั้นสะท้อนผล ผลการดำเนินกลยุทธ์ การการเดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ

หลังจากที่ได้ดำเนินกลยุทธ์ ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีสติ มีปัญญามากขึ้น พฤติกรรมการ ปฏิบัติด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหัย และความมีวินัย เปลี่ยนไปในทางที่ดี ขึ้นมาก จากการรายงานของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ดังนี้

ด้านความกตัญญูทเวที

“...นักเรียนมีความคิดและปฏิบัติตนโดยตั้งใจเรียน เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก ๆ ...ควรให้นักเรียนปฏิบัติเป็นประจำและผู้บริหารเอาใจใส่ ดูแลอย่างเข้มงวดจะดีมาก...”

(ผู้ปกครอง : สัมภาษณ์)

ด้านความประหัย

“...การใช้จ่ายลดลง นักเรียนหญิงก็ใส่เครื่องประดับมาโรงเรียนน้อยมาก โทรศัพท์มือถือ แทบจะไม่มีเลย ทำให้ผู้ปกครองประหยัดค่าโทรศัพท์ได้มาก...”

(ผู้ปกครอง : สัมภาษณ์)

ด้านความซื่อสัตย์

“...นักเรียนพูดเพราะ มีหางเสียง การกดโกงลดลง การขโมยสิ่งของของเพื่อนก็ลดลง และเป็นคนที่ตรงต่อเวลามากขึ้น...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

ด้านความมีวินัย

“...นักเรียนเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีการหยอกล้อเล่นกัน จะมีก็เป็นส่วนน้อย...”

(ครูสอนช่วงชั้นที่ 3 : สังเกต)

สรุปผลการดำเนินกลยุทธ์ การเดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ประชุมสะท้อนผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ นักเรียนมีระเบียบวินัยโดยการเดินแถวเข้าห้องเรียน เดินแถวเพื่อเคารพธงชาติด้วยความเป็นระเบียบ ส่งงานครูได้ตรงเวลาที่กำหนด ตรงต่อเวลา รับผิดชอบงานที่มอบหมายได้เป็นอย่างดี การลักขโมยลดลงมาก มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี แบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่นมากขึ้น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดี มีสัมมาคารวะ มีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และชุมชน มีสมาธิ มีสติ มีปัญญาเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกในพฤติกรรมด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความมีวินัยในทางที่ดีทุกพฤติกรรม สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น ปัญหาและข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดทำกิจกรรมนี้ให้เป็นปัจจุบันทุกวันอย่างต่อเนื่องตลอดไป จะทำให้นักเรียนมีนิสัยที่ดี ประพฤติตนเป็นคนดีตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างยั่งยืนต่อไป

สภาพคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ก่อน และ หลังการพัฒนา

หลังจากการดำเนินงานพัฒนาตามกลยุทธ์ ที่กำหนดทั้ง 4 กลยุทธ์ พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาขั้นเบื้องต้น คือ ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยเป็นผู้มีความกตัญญู มีความประหยัด มีความซื่อสัตย์ และมีวินัย ซึ่งพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่พัฒนาอย่างเห็นชัดเจน คือ การเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เดินแถวเพื่อมาทำกิจกรรมเคารพธงชาติเป็นระเบียบเรียบร้อย การเข้ารับบริการต่าง ๆ เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ไม่แย่งชิงกัน การช่วยเหลือร่วมมือกันในการทำความสะดวกห้องเรียน การทำความสะอาดเขตบริเวณ รับผิดชอบ ทำให้ห้องเรียนและเขตบริเวณรับผิดชอบมีความสะอาดอยู่เสมอ การขโมยสิ่งของมีน้อยมาก นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงออกพูดแต่ความจริง แสดงถึงนักเรียนมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด มีการออม มีการวางแผนการใช้จ่าย ใช้ทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนอย่างประหยัด แสดงถึงนักเรียนมีความประหยัด นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีการเคารพครู เมื่อเดินผ่านครูหรือเมื่อครูเดินผ่าน ไหว้ผู้ปกครองเมื่อมาโรงเรียนและเลิกเรียน มาโรงเรียนทันเวลา แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน แสดงถึงนักเรียนมีระเบียบวินัย นักเรียนประพฤติเป็นคนดี ช่วยเหลืองานบ้าน เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ยินดีช่วยเหลืองานบ้าน รักษา

สมบัติของโรงเรียน แสดงถึงนักเรียนมีความกตัญญู จากการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์ ทั้ง 4 กลยุทธ์ เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกปฏิบัติจริง เรียนรู้เรื่องที่มีความหมาย ใกล้เคียง สนองความต้องการ ความสนใจของนักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรม แสดงออกถึงความเป็นคนดี มีพฤติกรรมด้านความกตัญญู ความประหยัด ความซื่อสัตย์ และ ความมีวินัย อยู่ในระดับดีขึ้นไปทุกด้าน (เมื่อประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม จาก ระยะเวลาที่ 1 ดังตาราง 3)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยคะแนน พฤติกรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ก่อน และหลังการดำเนินการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

รายการสำรวจ พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	ช่วงชั้นที่ 3 (ม. 1-3) ก่อนดำเนินการ			ช่วงชั้นที่ 3 (ม. 1-3) หลังดำเนินการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีความกตัญญูกตเวที	3.72	0.28	มาก	4.55	0.14	มากที่สุด
2. มีความประหยัด	3.50	0.24	ปานกลาง	4.43	0.23	มาก
3. มีความซื่อสัตย์	3.63	0.33	มาก	4.54	0.08	มากที่สุด
4. มีวินัย	3.75	0.23	มาก	4.55	0.03	มากที่สุด
โดยรวม	3.65	0.27	มาก	4.52	0.12	มากที่สุด

หมายเหตุ รายละเอียดแสดงค่าเฉลี่ย พฤติกรรมนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม ก่อน ดำเนินการ และหลังดำเนินการ นำเสนอในภาคผนวก ค

จากตาราง 3 จะเห็นว่า ค่าเฉลี่ย พฤติกรรมนักเรียน ตามแบบสอบถามเพื่อการประเมิน พฤติกรรมนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านแคน(วันครู 2503) หลังการพัฒนาพฤติกรรมด้าน คุณธรรมจริยธรรม ทั้ง 4 กลยุทธ์ เปรียบเทียบกับพฤติกรรมนักเรียนโดยรวมทุกด้าน ก่อนการ พัฒนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.65 ระดับพฤติกรรม มาก แต่เมื่อพัฒนาแล้ว พบว่า พฤติกรรมนักเรียน โดยรวมทุกด้าน นักเรียนมีพฤติกรรมพัฒนาดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน 4.52 ระดับ พฤติกรรม มากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

ความมีวินัย ค่าเฉลี่ย 4.55 ระดับพฤติกรรม มากที่สุด ความกตัญญูทวาที ค่าเฉลี่ย 4.55 ระดับพฤติกรรม มากที่สุด ความซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 4.54 ระดับพฤติกรรม มากที่สุด ความประหยัด ค่าเฉลี่ย 4.43 ระดับพฤติกรรม มาก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY